

MOVIMENTS SOCIALS I EDUCACIÓ A LES ILLES BALEARS: LA MOBILITZACIÓ DE L'EMBUT

Jordi Vallespir i Pere Carrió

INTRODUCCIÓ

159

El Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, amb la publicació del Decret 15/2013, de 19 d'abril, mitjançant el qual es regulava el tractament integrat de llengües (TIL) als centres docents no universitaris de les Illes Balears, va encetar un conflicte entre l'Administració i la comunitat educativa, com mai s'havia vist. En síntesi, aquest decret tenia com a finalitat ben definida «aconseguir que l'alumnat de les Balears adquireixi el domini de les dues llengües oficials» —català i espanyol— i les competències adequades en una llengua estrangera, preferentment l'anglesa.

El TIL s'imposà després del fracàs del «Decret de lliure elecció de l'idioma per als primers aprenentatges», amb el qual l'actual govern pretenia arraconar l'ús del català a les aules i mobilitzar els pares en contra del model d'immersió lingüística vigent fins aleshores. Tot i que el Tribunal Superior de Justícia va suspendre l'aplicació del TIL per no haver respectat el dret de participació dels sectors compromesos (famílies, alumnat, sindicats...) i dels prescriptius organismes consultius (Consell Escolar, Universitat...), l'executiu va publicar una llei per saltar-se la resolució judicial i poder exigir als centres escolars la implementació del TIL per al curs escolar 2013-2014.

Els efectes d'aquestes actuacions que, en el fons, pretenien bàsicament reduir el temps dedicat a l'ensenyament del català i en català, i potenciar l'escola privada en detriment de l'escola pública, ben aviat es manifestaren entre tots els sectors de la població. La dimissió d'equips directius i de caps de departament de nombrosos centres, divuit dies de vaga a l'ensenyament no universitari i la històrica manifestació d'oposició al TIL, amb la participació de cent mil persones, han estat alguns dels esdeveniments més significatius, encara que no els únics.

Evidentment hom estava d'acord amb l'objectiu de millorar les competències lingüístiques de l'alumnat en llengües estrangeres, però també es considerava que el TIL no era l'instrument adequat.

L'últim incident significatiu d'aquest conflicte, que cal esmentar en aquestes línies introductòries, ha estat la suspensió del TIL per part del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears (TSJIB) i també de l'Ordre d'aplicació (23 i 24 de setembre de 2014).

Sobre la base de la informació recollida, bàsicament de la premsa i dels diferents blogs i pàgines web de les diverses entitats i plataformes d'oposició al TIL i en defensa d'una escola pública de qualitat i en català, es fa, tot seguit, una mica d'història de les principals actuacions realitzades.

1. MOVIMENTS SOCIALS I EDUCACIÓ

Abans de tractar amb més detall els esdeveniments i les reaccions davant de les mesures de l'executiu balear, convé presentar els principals agents relacionats amb aquesta mobilització.

1.1. La marea verda

S'ha d'esmentar, en primer lloc, el que és conegut arreu de l'Estat com a marea verda. Es denomina *marea verda* el conjunt de persones que manifesta públicament les seves reivindicacions en contra de les retallades en educació. Aquestes manifestacions començaren a produir-se a l'Estat espanyol, principalment a la Comunitat de Madrid, a l'inici del curs escolar 2011-2012. El nom assignat a la protesta es deu a una etiqueta creada a Twitter que feia referència al color de les samarretes vestides pels manifestants. Aquestes peces, que portaven inscrit el lema «Escuela pública de tod@s y para tod@s», van ser dissenyades diversos anys abans que esclatés el conflicte per la Plataforma por la Escuela Pública de Vallecas. Aquesta plataforma va decidir en una assemblea celebrada a principis de juliol del 2011 que tothom portés una samarreta verda amb aquest lema, el primer dia del curs escolar 2011-2012. La convocatòria per a dur a terme aquesta acció es va fer a través de diversos blogs i grups de Facebook. I el fet que ho provocà fou l'expedient sancionador obert en contra d'una professora que la duia posada mentre aplicava unes proves oficials en un centre privat concertat de Madrid. La funcionària declararia posteriorment que la samarreta era usada habitualment en els centres públics del dis-

tricte. La sanció provocaria una manifestació de repulsa davant la seu territorial d'Educació, on centenars de docents van expressar el seu rebuig vestits amb una samarreta del mateix color i idèntic lema.¹ A partir d'aquest moment, el color verd de les samarretes ha anat lligat a les mobilitzacions relacionades amb l'educació.

1.2. La Plataforma Crida

La Plataforma Crida és una organització unitària en defensa de l'educació pública de qualitat, laica i en català en el nostre territori, formada per pares, mares, docents, alumnat, entitats i ciutadania en general. Va néixer el 16 de març de 2012 per lluitar en contra del que es considera un procés de deteriorament de l'educació pública.

El primer dimecres de cada mes, la Plataforma es reuneix a les 18 hores en un centre diferent. La forma de funcionament és assembleària. L'assemblea és l'òrgan de presa de decisions i aquestes es prenen per consens. Després, les distintes comissions, s'encarreguen de desenvolupar les propostes consensuades. Actualment estan en funcionament les següents: coordinació, comunicació, camisetes, jurídica, Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE) i accions.

Com a primera iniciativa, per fer visible l'assemblea i les seves reivindicacions, es presentà un logotip (l'embut) i un lema («Crida per una educació pública de qualitat!»). Tant el logotip com el lema s'imprimiren sobre camisetes verdes i un dia a la setmana (es proposà els dijous, posteriorment seria els dimecres) es faria el dia de l'embut i qui volgués se la posaria per anar al centre escolar, al lloc de feina, de passeig, etc., de tal forma que es farien visibles les reivindicacions en el dia a dia. Aquestes camisetes serien el tret identificatiu de la Crida. Altrament, a cada centre educatiu o localitat es constituïren les Assemblees de l'Embut per poder coordinar les accions de manera local i retroalimentar el seu funcionament.

En el manifest que fa públic la Plataforma s'explica que l'ensenyament té com a objectiu primordial contribuir a la cohesió social i garantir la igualtat d'oportunitats. El sistema educatiu ha d'atendre la diversitat i ha de treballar per compensar les diferències (socials, econòmiques, de provinença o de gènere) i per oferir a tothom les mateixes oportunitats. Per a garantir-ho l'educació ha de ser pública, laica, gratuïta i de qualitat. Mentrestant l'Estat

1. <http://mareaverdemadrid.blogspot.com.es>.

espanyol és a la cua de la inversió en educació dins el context europeu, i les Illes Balears encapçalen la llista de les comunitats de l'Estat amb més abandonament dels estudis i amb l'índex de fracàs escolar més elevat. Tot i així, els governants de les Illes han optat per retallar encara més la inversió en educació. És per avançar cap a una educació pública i de qualitat que la Plataforma Crida² exigeix al Govern de les Illes Balears que:

— aturi totes les retallades que afecten el sistema educatiu arreu del territori (despeses de funcionament, infraestructures, personal docent i no docent, programes de reutilització de llibres, etc.);

— augmenti la inversió en educació pública, amb l'objectiu d'arribar al 7% del PIB, tal com recomanen els organismes internacionals, i ajusti les inversions i els recursos destinats als centres públics a les necessitats socials i educatives;

— fomenti la col·laboració de la comunitat educativa amb les administracions, es consultin i es defineixin les línies d'actuació de manera conjunta, abans de prendre qualsevol mesura d'importància;

— posi en funcionament i/o recuperi iniciatives públiques de reforç a l'alumnat (programes de suport a la immersió lingüística, programes «Éxit», PROA, etc.) i de suport a les entitats (especialment a les associacions de mares i pares d'alumnes) que es fan càrrec de gestionar els serveis complementaris, com el servei de menjador i el d'escola matineria;

— garanteixi una ràtio adequada en tots els centres, per a fer possible una atenció de qualitat a totes les necessitats educatives de l'alumnat;

— promogui una educació inclusiva i no segregadora en tots els àmbits, fent valer la llengua catalana com a llengua vehicular i com a eina d'integració;

— mantingui i creï places gratuïtes suficients en centres de gestió pública al primer cicle de l'etapa d'educació infantil (0-3 anys) per a garantir l'accés de tothom a aquests serveis;

— defensi la universitat pública, gratuïta i de qualitat, que garanteixi l'accés a tota la societat i que faciliti la mobilitat amb unes dotacions de beques ajustades a les necessitats reals, conseqüència de la insularitat;

— assegurui una gestió pública, democràtica, participativa i directa als centres educatius sostinguts amb fons públics;

— aposti per una educació en valors encaminada a la formació d'una ciutadania autònoma, crítica i solidària que superi la concepció mercantilitzada de l'ensenyament.

2. <http://plataformacrida.blogspot.com>.

Es tanca el manifest expressant la ferma voluntat de millorar i avançar en la gestió de l'educació a les Illes Balears i indicant que s'adrecen no només a la comunitat educativa sinó a tota la societat de les Illes perquè s'impliqui en la defensa d'un model d'ensenyament públic millor. La Plataforma Crida ha propiciat un gir en el funcionament dels grups associatius, que amb l'organització assembleària tal vegada s'havien acomodat massa.

1.3. L'Assemblea de Docents

L'Assemblea de Docents sorgeix arrel d'una convocatòria sindical del personal docent no universitari, a finals del curs escolar 2011-2012. L'objectiu era donar resposta a les retallades del Govern, però no s'arribà a fer pràcticament res. El següent curs escolar, però, el Govern continuà amb les retallades i l'Assemblea va reprendre les trobades i va anar consolidant-se. A dia d'avui, ha esdevingut un moviment de base com mai no n'havia existit cap en el sector de l'educació a les Illes. A l'assemblea del 26 de juny de 2012, realitzada a Manacor, el camí que s'havia iniciat conjuntament amb els sindicats se separà perquè el professorat estava decidit a iniciar una vaga i els sindicats consideraven que s'havia d'esperar un poc més. Aquesta vaga, convocada de manera indefinida, s'inicià tot just al començament del curs escolar 2012-2013. Hi havia molts de motius per a començar-la, però fonamentalment fou per lluitar contra la política de retallades que, en opinió del professorat, conduiria al fracàs escolar: l'augment de les ràtios, la retallada de plantilles i també el TIL. Afirmava el professorat que la lluita no es plantejava per raons corporativistes, sinó per dignitat professional ja que, davant les mesures del Govern, els docents no es podien mantenir en la indiferència.³

Al llarg de tot el procés, l'Assemblea de Docents ha anat adquirint més protagonisme i s'ha convertit en la plataforma que ha gestionat pràcticament totes les mobilitzacions des d'aleshores.

1.4. La Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Mallorca (FAPA)

La FAPA ha tingut un paper fonamental en tota aquesta mobilització i, sens dubte, en la vaga del professorat ja que aquesta no hauria estat possible sense la complicitat i el suport de les famílies i de l'alumnat.⁴

3. <http://assembleadocentsib.blogspot.com.es>.

4. <http://www.fapamallorca.org>.

La FAPA Mallorca, fent una valoració dels moviments dels últims mesos del 2013, indicava que les reunions mantingudes amb la consellera no havien estat per a demanar la retirada del TIL, sinó per a ajornar-ne la posada en marxa perquè es considerava excessivament precipitada. Els portaveus de la FAPA han declarat, repetides vegades, que la Conselleria no es va avenir a cap tipus de canvi ni negociació.

Un aspecte molt positiu és que la mobilització de les distintes entitats i plataformes de participació ciutadana s'ha desenvolupat des d'una perspectiva de transversalitat. El punt culminant fou el Concert de l'Orquestra Simfònica de Balears, organitzat per la Federació d'Associacions de Veïns, juntament amb l'Assemblea de Docents i la Crida.⁵

A finals del curs 2013-2014, es presentaven certs símptomes de cansament que es van manifestar amb el lema «Volem un curs normal», el de la campanya actual. Això no obstant, les plataformes continuen manifestant la seva solidaritat amb totes les actuacions de caràcter unitari que s'estan duent a terme davant de la política antidialogant del Govern.

2. BREU HISTÒRIA D'UNA LLARGA LLUITA

Fets aquests aclariments, és el moment d'aprofundir un poc més en l'esdeveniment més significatiu i mediàtic dels darrers temps, en el context educatiu de les Illes: la mobilització de tota la comunitat educativa, reforçada amb una vaga indefinida del professorat que encara no ha estat desconvocada.

Com s'ha indicat en un paràgraf anterior, el canvi de govern a les Balears, així com a l'Estat espanyol, va suposar el començament d'una nova època per a l'educació en la qual la societat balear partia d'una situació no gaire plaent en aquest àmbit: era una de les comunitats amb més fracàs escolar i més abandonament prematur dels estudis, resultat d'una insuficient inversió històrica dels diferents governs. No obstant això, amb l'eficient labor del professorat i l'esforç de les famílies i de l'alumnat s'havia aconseguit construir un sistema educatiu adreçat a una formació de ciutadans lliures i crítics. No es pot oblidar que l'educació és la principal garantia d'una acurada formació per a tot-hom, d'inclusió social, d'integració laboral i de cohesió social, sempre sobre la base de la cultura i de la llengua pròpies.

Durant els primers dos anys de l'actual legislatura, el Govern ha pres constants mesures d'austeritat vers l'educació pública a les Illes, realitzades nor-

5. <http://www.fapamallorca.org/vaga2013>.

malment des del desconeixement de la seva importància estratègica per a una societat del segle XXI i per al futur dels escolars. Les polítiques d'estalvi han posat en greu perill la cohesió social i han demostrat la manca de sensibilitat dels dirigents polítics actuals cap a l'educació.

2.1. Mesures del Govern contra l'escola

Tal com afirma l'Assemblea de Docents, al llarg dels dos darrers anys s'han produït nombroses agressions a la feina del professorat, denunciades reiteradament per les associacions de pares i mares i pels sindicats del sector, perquè agreujaven encara més la situació del sistema escolar i de l'educació en general. Entre d'altres, es ressenyaven les següents:⁶

— La reducció de 1.000 professors interins i l'increment del nombre d'alumnes per aula (fins a 30 a primària i fins a 36 a secundària).

— L'ampliació de l'horari laboral dels docents, que han passat de fer 35 hores de feina setmanals a fer-ne 37,5 i de fer 18 hores lectives a la setmana a fer-ne 20.

— La concertació amb l'escola de l'Opus Dei, que segrega nins i nines, fet que suposa una despesa al voltant dels 400.000 euros anuals.

— La retallada de les dotacions econòmiques per a les associacions de mares i pares i les seves federacions, que posa en qüestió la viabilitat de les associacions.

— La retallada o desaparició de les dotacions econòmiques per als serveis complementaris dels centres educatius, com ara les escoles matineres, els menjadors escolars, el transport escolar i les activitats extraescolars, així com les activitats de formació de pares i mares que potenciaven la col·laboració entre famílies i centres educatius.

— L'eliminació dels programes de suport i de reforç educatiu a l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge (PROA, PRA).

— L'eliminació del Programa d'Acolliment i Reforç Educatiu (PAIRE), adreçat bàsicament a l'alumnat estranger nouvingut, per a la inserció d'aquest en el món escolar i el suport en l'aprenentatge de la llengua catalana.

— Els retards i impagaments de les dotacions econòmiques als centres educatius, que afecten la seguretat i el confort de l'alumnat (seguretat contra incendis, calefaccions, subministraments, materials de suport), i la reducció d'entre un 20 % i un 40 % de les dotacions econòmiques.

6. <http://assembleadocentsib.blogspot.com.es>.

— La congelació de l'oferta d'ocupació pública a l'ensenyament.

— La retallada dels drets docents durant els períodes de baixa per malaltia: els tres primers dies no es cobraran, a partir del quart es cobrarà el 60 % del sou i a partir del 21è, el 70 %.

— La suspensió de la convocatòria, concessió o abonament de les ajudes en concepte d'acció social, exceptuant les ajudes per a fills de menys de 18 anys i l'ajuda a l'atenció a disminuïts físics, psíquics o sensorials.

— La no percepció de la nòmina de juliol i agost del personal interí que hagi realitzat substitucions de més de cinc mesos i mig, tant en els centres públics com en els concertats.

— La suspensió temporal del complement retributiu per al professor tutor (30 €) i per al cap de departament d'instituts d'ensenyament secundari (60 €).

— L'eliminació d'un mes de l'acumulació del temps de lactància per als interins que facin substitucions.

— La suspensió temporal de la perllongació en el servei actiu del personal docent. Això suposa fixar l'edat màxima de jubilació als 65 anys.

— La cobertura de substitucions en baixes per incapacitat temporal a partir de trenta dies. Quan la previsió de baixa sigui inferior a trenta dies, se'n farà càrrec el departament del qual depengui el docent.

— La reducció del nombre d'assessors tècnics docents.

— La reordenació dels centres de formació del professorat (CEP), dels equips d'orientació educativa i psicopedagògica (EOEP) i dels equips d'atenció psicopedagògica i camps d'aprenentatge (EAP), mitjançant la formació a distància i la reducció del nombre d'assessors que hi treballen.

— L'eliminació de personal d'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

— La suspensió d'ajudes i subvencions a entitats locals i associacions per a l'execució de programes com el de «Prevenició i intervenció socioescolar» (PISE) i el Curs d'aprenentatge professional inicial (CAPI).

— L'eliminació dels tècnics d'intervenció socioeducativa (TISE) que treballaven als instituts d'educació secundària.

— La supressió de professorat d'atenció a la diversitat i de programes de reforç educatiu i d'acolliment lingüístic i cultural per a la població novvinguda.

— La supressió d'inversions en la construcció i reforma d'infraestructures educatives.

— L'eliminació i manca de places de cicles formatius, escoles d'idiomes i escoles d'adults.

— Les retallades als programes d'innovació i investigació. La suspensió dels ajuts a les vacances escolars.

— La suspensió de les ajudes econòmiques individuals.

— El nomenament d'una agent immobiliària com a consellera d'Educació.

Fou aquesta acumulació d'agressions i d'atacs per part del Govern, i no únicament les mesures relacionades amb el TIL, com s'insisteix des de l'Administració, la que portà l'Assemblea de Docents i tots els sindicats representatius a convocar una vaga indefinida en l'educació de les Illes Balears.

2.2. La qüestió de la llengua catalana a l'escola

167

D'entre les múltiples mesures preses per l'executiu del Govern contra el model educatiu actual, s'ha de destacar per damunt de totes la batalla contra la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears. Es va iniciar amb la posada en marxa del Decret de lliure elecció de llengua al primer ensenyament, perquè els pares poguessin triar la llengua en què els seus fills havien de tenir els primers aprenentatges. L'objectiu de la norma era mobilitzar els pares que, des de la perspectiva de l'executiu, són «víctimes» d'un model d'immersió lingüística imposat, contra la seva voluntat, pels docents «catalanistes». A l'hora d'escollir, però, els pares feren una aposta clara pel català i pel model educatiu ja consolidat, amb majories de més del 90 %. La insistència del Govern, enviant-los cartes perquè s'hi repensassin, i la posada en marxa de mecanismes per evitar la matriculació als centres (a través de vies telemàtiques i mitjançant l'obertura d'oficines de matriculació) no aconseguiren modificar aquesta situació. Davant això, el Govern va decidir aparcar el tema de la «lliure elecció de llengua».

Després de dos cursos de constants retallades que afectaven la qualitat de l'ensenyament públic, el malestar en els centres es va anar incrementant. Davant les manifestacions, els tancaments i les múltiples protestes, es llançaren per part de l'executiu dues noves propostes: d'una banda, la Llei de símbols, considerada inconstitucional pel Consell Consultiu, amb la qual es pretenia prohibir que als centres escolars es penjassin elements reivindicatius en defensa de la llengua catalana i de l'ensenyament públic. El pertinent decret de desenvolupament de la Llei de símbols no s'ha fet mai públic, la qual cosa ha impossibilitat l'aplicació concreta de les mesures que preveia. De l'altra, al mateix temps s'elaborà el polèmic Decret de convivència, amb el qual es

pretenia limitar al·lusions de caire polític i ideològic del professorat a les aules. A dia d'avui, encara, aquest decret resta en mans dels legisladors de la Conselleria.

El 19 d'abril de 2013 s'aprovà el Decret TIL, que suposà una clara disminució de l'ús de la llengua pròpia de les Illes Balears, el català. Fins al curs 2012-2013, el sistema educatiu públic estava regit per una legislació que donava prioritat a la llengua catalana, en considerar el seu ús social en situació de minorització. Aquesta legislació determinava que els centres havien d'impartir un mínim del 50% de les matèries no lingüístiques en aquesta llengua i que, en cas que ho considerassin necessari, podien aplicar un sistema d'immersió i impartir-hi fins al 100 %. El sistema es complementava amb l'obligatorietat d'impartir la matèria de llengua castellana i d'una llengua estrangera, bàsicament l'anglès.

El nou decret passava a considerar que cap llengua oficial no havia de ser prioritària en el sistema educatiu, i entenia que cap d'elles no es trobava en situació de debilitat social. A més, proposava la implementació progressiva d'un model trilingüe, amb un terç de les matèries en català, un terç en castellà i un terç en una llengua estrangera, prenent com a referència l'anglès. Aquesta planificació progressiva havia d'afectar, des del curs 2013-2014, el nivell de 1r d'ESO, amb la particularitat que s'exigia la impartició d'un mínim de dues matèries en llengua estrangera, mentre que la resta de matèries s'havien de distribuir a parts iguals entre les llengües catalana i castellana. Aquest decret venia acompanyat d'un calendari d'execució molt precipitat i sense que es disposés de cap dotació extra, ni econòmica ni de personal capacitat.

Cal posar esment en el fet que l'executiu balear va publicar aquest decret dos mesos abans de l'acabament del curs escolar 2012-2013, alhora que en va anar publicant les instruccions sobre el desenvolupament. Les darreres, tot just un mes abans que els centres haguessin de presentar davant l'Administració els seus projectes lingüístics adaptats a la nova normativa. En aquest sentit, els òrgans de consulta, planificació i gestió dels centres (comissions de coordinació pedagògica, equips directius, consells escolars) havien disposat d'un marge de temps insuficient per tal de planificar l'adaptació de cada centre al nou decret. Així mateix, la publicació del decret i el seu desplegament mitjançant instruccions es varen dur a terme per part de la Conselleria sense cap tipus d'estudi previ ni la realització de cap tipus de consulta, negociació o informació prèvia a la comunitat educativa (docents, pares i mares, etc.). Per aquests motius, la majoria dels consells escolars rebutjaren el projecte.

La caòtica situació, provocada pel TIL, es va agreujar amb l'obertura d'expedients disciplinaris als directors dels tres instituts públics de Maó pel fet

d'haver defensat els projectes lingüístics aprovats pels respectius consells escolars. Uns expedients que són oberts directament per la Conselleria d'Educació sense comptar amb el Departament d'Inspecció Educativa.

La suspensió de l'aplicació del TIL per part del Tribunal Superior de Justícia de Balears per no haver respectat el dret de participació dels sectors implicats (pares i mares, sindicats) i dels organismes consultius (Consell Escolar, Consell Consultiu, Universitat de les Illes Balears) provocà una reacció sense precedents per part del Govern: l'aprovació, en menys de dues hores, d'un decret llei (mesura destinada només a situacions d'emergència) per aplicar acceleradament el TIL, saltant-se la resolució judicial.

Des de bon començament el conjunt de circumstàncies provocades pel decret va generar un fort malestar i nombroses mostres de contestació d'una part important de la comunitat educativa (associacions de mares i pares, claustres de mestres i professors, consells escolars, sindicats, etc.) contra les polítiques que anava imposant el Govern autonòmic. En cap moment, però, l'Administració educativa ha escoltat l'opinió dels qui treballen cada dia a les aules, per a conèixer de primera mà com les polítiques programades i aplicades afecten o poden afectar la qualitat de l'educació.

2.3. El procés cap a la vaga

La vaga arrencà amb més d'un 92 % de seguiment (Morlà, 2013, p. 851) i s'allargà durant tres setmanes. Els suports rebuts per part de la societat creixien dia a dia: la Universitat de les Illes Balears (UIB), la FAPA (Federació de Pares d'Alumnes), l'Associació d'Inspectors d'Educació (ADIDE) o els funcionaris de Serveis Socials, entre d'altres, hi donaren suport. Les famílies foren clau en aquesta mobilització: buidaven les aules uns determinats dies, i reforçaven d'aquesta manera les reivindicacions dels docents.⁷

La culminació del moviment fou la impressionant manifestació del diumenge 29 de setembre de 2013, amb més de 100.000 persones a Mallorca, 10.000 a Menorca, 10.000 a Eivissa i 500 a Formentera, la més important de la història de les Illes Balears. Aquell dia va sortir al carrer un 12 % de la població de les Illes, en suport de les reivindicacions dels docents.

Des del principi, la convocatòria de vaga indefinida es plantejà una qüestió òbvia: la subsistència dels vaguistes si les negociacions s'eternitzaven. Amb aquesta finalitat es creà la «caixa de resistència» i s'aprofità un compte en una

7. <https://docs.google.com/file/d/0B2Q1lvh64MIFZm5lSGRuZ09Oek0/edit>.

sucursal bancària que facilità una entitat col·laboradora amb el moviment, l'Obra Cultural Balear (OCB). La caixa arribà a disposar de més de 400.000 euros, a més d'unes cent obres d'art (incloses aportacions de Miquel Barceló i de la família de Joan Miró) que l'Assemblea de Docents va subhastar.

Totes les persones que sol·licitaren acollir-se a la caixa de resistència han rebut ajudes de 60 euros per dia. Varen ser tres setmanes de vaga que la Conselleria d'Educació intentà boicotejar imposant uns serveis mínims qualificats de molt agressius per part dels sindicats (de fins al 35 %) i desinformant la població amb xifres molt per davall de les reals. Malgrat la manipulació constant de la informació, la societat actuà amb contundència davant la situació. Quan l'executiu va dir que Inspecció Educativa havia cessat els directors de Maó, els inspectors publicaren una carta desmentint la notícia. Quan l'inspector en cap va dimitir per haver-se negat a denunciar els infants que no anaven a classe durant la vaga, la Conselleria va al·legar motius personals. Quan els Serveis Socials varen explicar que els pares no podien ser sancionats, amb la supressió de la custòdia en cas de pares separats, per exemple, per no haver dut els nins a classe, la Conselleria va aclarir que només pretenia enviar-los informació...

Universitats, col·legis professionals, centres d'educació de persones adultes (CEPA), escoles oficials d'idiomes, etc., donaren suport a la vaga i criticaren obertament el TIL i totes les retallades a què fou sotmesa l'educació a les Illes Balears.

De les deu reivindicacions de l'Assemblea, la Conselleria només acceptà, en un primer moment, que fos optatiu aplicar el TIL, durant el curs 2013-2014, a 1r d'ESO. De totes maneres, aquesta «concessió», en data posterior, fou retirada de la mesa de negociacions. L'aplicació del TIL a primària ha estat in-negociable i, als nou punts restants, només s'ha contestat amb vaguetats com «s'intentarà...», «si és possible...», «si hi ha partida econòmica».

El Comitè, en representació de l'Assemblea i dels sindicats majoritaris (STEI, CCOO i UGT), no ha aconseguit ni un pacte ferm, ni una disposició escrita que permeti desconvocar la vaga indefinida, perquè la Conselleria no ha permès cap tipus de negociació, i ni tan sols de debat. Per tot això, i, sobretot, per coherència educativa, els docents decidiren aturar momentàniament la vaga, encara que sense desconvocar-la.

El curs 2014-2015 s'ha iniciat amb un dia de vaga, però el professorat no ha considerat pertinent mantenir-la i s'ha decantat per dur a terme altres tipus d'actuacions, atès que encara continuen vigents les mateixes motivacions que propiciaren la vaga.

2.4. Altres fets propiciadors de les mobilitzacions

En aquest apartat s'adjunten unes notes sobre dues qüestions puntuals que, malgrat que s'hagin anat esmentant al llarg d'aquestes pàgines, consideram necessari remarcar.

a) *Llaços per la llengua*

La campanya dels llaços per la llengua es va engegar als centres educatius de secundària com a símbol de resistència i de defensa del català. La iniciativa gaudí d'una gran acollida des del primer moment i, ben aviat, els llaços s'estengueren arreu del territori amb el suport d'un ample sector de la població. Professorat, alumnat, pares, mares, etc., pràcticament tota la comunitat educativa, se'ls enganxaven sobre la roba, i també es penjaren a les façanes dels centres escolars. Aquest fet molestà molt l'executiu i s'envià una circular perquè es retreïssin els llaços de les façanes dels centres. S'optà, seguidament, per penjar-los dins els edificis. L'Administració comunicà al Servei d'Inspecció Educativa que instés la direcció dels centres a retirar els llaços i que alcés acta de la situació. La resposta de la ciutadania consistí a escampar la campanya dels llaços als pobles i animar la població a penjar-los als balcons, façanes i edificis emblemàtics. En contra dels llaços, finalment, el Govern va aprovar la Llei de símbols, que, entre altres aspectes, prohibeix penjar símbols no autoritzats en els edificis públics. Davant aquesta mesura legislativa, la campanya s'ha anat readreçant cap a altres formes reivindicatives i de protesta, bàsicament per no obrir nous fronts, encara que mantenint l'esperit i la força inicials (Guerrero, 2014, p. 47 i s.).

b) *Els expedients disciplinaris*

A finals del curs escolar 2012-2013, tres instituts d'educació secundària de Maó rebren un escrit de disconformitat de la Conselleria d'Educació sobre els seus respectius projectes lingüístics i s'instava els seus directors a modificar-los. Els directors els retornaren sense fer cap modificació, perquè no tenien l'aprovació dels seus respectius consells escolars. Aquest fet es va interpretar com un acte de desobediència i, el 31 de juliol de 2013, es va obrir un expedient disciplinari als tres directors, amb la mesura cautelar de suspensió de funcions i sou. A finals d'octubre, l'instructor modificà els fets imputats, amb la qual cosa l'expedient experimentà un canvi substancial: se'ls acusà de votar en el Consell Escolar en contra del projecte TIL i se'ls responsabilitzà de fer que el Consell Escolar rebutjàs la proposta. El 3 de febrer, una vegada expirat el termini cautelar, els tres directors es reincorporaren als seus llocs de treball, però a hores d'ara l'expedient encara roman obert.

Divendres 20 de desembre de 2013 el director de l'IES Marratxí rebé la notificació d'obertura d'expedient per una falta greu: conculcar el dret a l'educació i la neutralitat durant els dies de vaga. L'expedient no incloïa en un primer moment mesures cautelars, però el 23 de gener l'esmentat director rebé la notificació d'un nou expedient per haver iniciat un procediment disciplinari contra l'alumna que el va denunciar. L'expedient duia aparellada una mesura cautelar de suspensió de les seves funcions directives. La mesura cautelar ha finalitzat aquest estiu però l'expedient continua sense estar resolt. En conjunt, aquests procediments disciplinaris tenen en comú una imputació inicial no suficientment fonamentada i unes mesures cautelars desproporcionades, fruit més d'una decisió política que no tècnica o administrativa, una tramitació irregular i una intencionada dilació (Guerrero, 2014, p. 29 i s.).

3. LA VEU DE L'ACADÈMIA

La Universitat de les Illes Balears (UIB) ha tingut un paper que es podria qualificar de digne en aquest conflicte, segons algunes veus. També ha estat acusada de respondre amb retard i poca fermesa a les mesures adoptades per l'Administració, en una qüestió que afecta la institució acadèmica de manera molt directa. Així mateix, algú opina que ha fet un trist paper per no haver recorregut el TIL, ja que n'era la institució més afectada.⁸

En aquest apartat es fa referència, en una primera part, a les iniciatives de diferents col·lectius de la UIB i, de manera genèrica, del món de la ciència al llarg del conflicte. En una segona part, se sintetitzen alguns resultats de dues publicacions que responen d'alguna manera a diferents qüestions relacionades amb el TIL. Es presenten, a més, com a exemple de treballs ben documentats i elaborats correctament i que, sens dubte, podrien tenir-se en compte a l'hora d'engegar una iniciativa com la del TIL.

3.1. La Universitat de les Illes Balears

El dia 11 de setembre de 2013, al Rectorat de la Universitat de les Illes Balears, els representants dels departaments i facultats amb competències en llengües i en educació redactaren un comunicat, aprovat després per la Junta de Govern de la UIB, sobre el Decret llei 5/2013, de 6 de setembre, pel qual s'adoptat-

8. http://www.arabalears.cat/balears/sindicats-defensen-UIB-lacademiasamagava_0_1217278559.html.

ven una sèrie de mesures en relació amb la implantació, per al curs 2013-2014, del TIL als centres docents no universitaris de les Illes Balears.⁹ Concretament, en el manifest, s'exposava el següent:

— Que l'actual model d'atenció a les llengües a les escoles de les Illes, que s'havia anat implantant al llarg dels darrers trenta anys, gaudia d'un ample consens i havia comptat amb la col·laboració dels professionals de l'educació. A més, aquest model contribuïa a la cohesió social i garantia la llibertat d'ús de les dues llengües oficials.

— La precipitació en la introducció del TIL, la falta de formació del professorat i la manca de consens entre l'Administració i la comunitat educativa.

— Que a part de compartir la idea de millorar les competències en llengua anglesa, abans s'havia d'aconseguir la normalització de la llengua catalana i una iniciativa d'aquest tipus s'ha de fonamentar en principis pedagògics contrastats i s'ha de dotar dels recursos necessaris.

— L'oferiment de la UIB a l'Administració i a la comunitat educativa per a aportar els estudis que calguessin sobre els coneixements de llengües i per a impulsar el consens entre l'Administració i la societat, així com per a procurar la capacitació del professorat en les llengües oficials i també en llengua anglesa.

El Consell General de la Xarxa Lluís Vives, formada per 21 universitats de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, la Catalunya del Nord, Andorra i Sardenya, s'adherí al comunicat emès per la UIB sobre el TIL, el 5 d'octubre de 2013, i insistí en el fet que la millora de les capacitats lingüístiques de l'alumnat era compatible amb la plena normalització de la llengua catalana.¹⁰

Tot just després del primer manifest, diversos departaments i facultats de la UIB també publicaren distints comunicats criticant la política del Govern respecte a l'ensenyament de llengües i la seva manca de voluntat per a consensuar la proposta amb la comunitat educativa. De manera específica, es criticava el TIL perquè hi havia hagut precipitació en la seva implantació i, a més, s'expressava que el professorat no estava suficientment preparat per a aplicar-lo amb un mínim de garanties per a l'èxit escolar.

El professorat de la Facultat d'Educació, en la qual hi treballen docents de múltiples departaments (Biologia, Ciències de la Terra, Ciències Històriques

9. <http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Declaracio-sobre-el-sistema-de-Tractament-Integrat.cid303815>.

10. <http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Comunicat-de-la-Xarxa-Vives-sobre-el-sistema-de.cid305819>.

i Teoria de les Arts, Matemàtiques i Informàtica, Dret Públic, Economia Aplicada, Filologia Espanyola, Filosofia i Treball Social, Química, Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació...), reunit en Junta de Facultat, el dia 8 d'octubre de 2013, aprovà per unanimitat posicionar-se sobre el Decret de tractament integrat de llengües i el seu procés d'aplicació. El manifest expressava el suport absolut a l'esforç i les mobilitzacions dels docents i rebutjava la manca de voluntat de diàleg del Govern de les Illes Balears. Es manifestà, igualment, la conformitat de la Junta amb el comunicat emès per la UIB i s'insistí en el fet que tot canvi en el sistema educatiu requereix el consens de totes les persones afectades i una planificació fonamentada en un diagnòstic acurat i amb evidències científiques; a més, s'apuntava la necessitat d'acompanyar aquest tipus de propostes amb els recursos necessaris.

A final de curs, concretament el dia 9 de juny de 2014, la Junta de Facultat reunida en sessió ordinària va emetre, de bell nou, un breu comunicat, davant el fet que no s'avançava ni poc ni gens en la solució del conflicte entre l'Assemblea de Docents i l'Administració. Es comentava que la situació de conflicte permanent i encara obert generava importants disfuncionalitats en el sistema educatiu. S'afirmava que, tot plegat, perjudicava seriosament la qualitat de l'educació i tota la comunitat educativa. Es finalitzava el comunicat reclamant la urgent reactivació de les negociacions per tal d'evitar el deteriorament del sistema.

Altrament, diversos departaments feren públics distints manifestes i declaracions al voltant del TIL i el conflicte educatiu que se'n derivava, amb arguments força semblants als exposats. Per exemple, el Departament de Filologia Espanyola, Moderna i Clàssica,¹¹ el Departament de Filosofia i Treball Social,¹² el Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació,¹³ etc.

Diferents departaments també acordaren diverses actuacions en solidaritat amb el professorat en vaga i amb l'objectiu de conscienciar l'alumnat de la Facultat d'Educació, com són, per exemple, les realitzades pel professorat de l'últim departament esmentat (PAPE), sota el lema «Aquesta no és una setmana normal».¹⁴

No es pot cloure aquest apartat sense ressenyar la manca de sintonia, per dir-ho d'alguna manera, entre el Govern actual i la institució universitària. El fet és que mai no hi havia hagut cap president de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB) que no assistís a les cerimònies oficials de la UIB, com

11. <http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Comunicat-del-Consell-de-Departament-de-Filologia.cid306169>.

12. http://dfts.uib.cat/digitalAssets/248/248374_decl_til.pdf.

13. <http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Comunicat-del-Departament-de-Pedagogia-Aplicada-i.cid304390>.

14. http://www.uib.cat/digitalAssets/247/247377_4-resum-de-premsa.pdf.

és ara la inauguració de l'any acadèmic o la cloenda del curs escolar, actes protocol·laris que sempre havien comptat amb la presència de la màxima autoritat política. A més a més, la Conselleria d'Educació no accepta, encara a dia d'avui, la mediació del rector, proposada per múltiples entitats (la Federació d'Associacions de Directors d'Educació Secundària de Balears (FADE-SIB), l'Associació de Directors d'Infantil i Primària de Mallorca (ADIPMA) i l'Associació d'Inspectors d'Educació de Balears (ADIDE), entre d'altres) per a intentar trobar alguna sortida al conflicte.

3.2. Més enllà de manifestos i comunicats: documents elaborats sobre evidències

Un primer document relacionat amb la temàtica que ens ocupa és el número 2 del *Dossier d'Actualitat*, elaborat pel Departament de PAPE i publicat l'abril del 2013 sota el títol *Sobre el model lingüístic escolar de les Illes Balears*.

A la introducció del document s'hi exposa que la CAIB és una de les comunitats autònomes en què han incidit de manera molt significativa els moviments migratoris dels darrers anys i aquest fet ha afectat, de manera específica, la situació lingüística de les escoles de les Illes. El curs 2011-2012, sense anar més enfora, el percentatge d'alumnat estranger pujava fins al 14,61 % i es podien comptabilitzar fins a cinquanta-set llengües maternes diferents entre la població en edat d'escolarització obligatòria. Seguidament es realitza una anàlisi dels models lingüístics d'ensenyament que es poden trobar als centres escolars de diferents indrets. En síntesi, s'explica que existeixen tres grans tipus de polítiques lingüístiques:

- estats on es combina un unilingüisme estatal amb un cert bilingüisme regional (França, Itàlia, Espanya i la Gran Bretanya);
- estats multilingües que es basen en el monolingüisme territorial (Suïssa, Canadà, Bèlgica i Txecoslovàquia);
- estats independents unilingües que, una vegada assolida la independència política, han convertit l'idioma minoritzat en hegemònic (Bulgària i Albània).

D'aquestes polítiques en deriven uns determinats models lingüístics escolars: el d'immersió lingüística, el territorial, el monolingüista i el de suport i manteniment de les llengües no oficials.

Després d'aquestes i altres informacions força documentades, s'aporten

dades extretes de diverses recerques, relatives a les competències lingüístiques de l'alumnat, atenent de manera especial l'alumnat castellanoparlant. A l'última part de l'informe hi ha una sèrie de suggeriments que podrien tenir-se en compte a l'hora de parlar sobre la construcció d'un model lingüístic escolar per a les Illes Balears:

— Tots els infants neixen preparats per a poder parlar qualsevol llengua. Una vegada apresada la primera llengua, se'n poden aprendre d'altres sense perill per a la llengua primera.

— Si es pretén que una llengua minoritzada, com és ara la llengua catalana, sigui apresada pels ciutadans de les Illes, s'ha d'ensenyar a l'escola i quan més prest millor.

— Hom està d'acord que s'ha de potenciar el multilingüisme i per això és necessari, diuen els experts, millorar i aprofundir en la didàctica de llengües i engrescar tota la comunitat educativa en el projecte.

— La diversitat de situacions comunicatives, tant en llengua oral com en llengua escrita, reforça les interaccions sinàptiques.

— Atendre adequadament els factors emocionals i socials afavoreix el bilingüisme additiu.

L'altre document que cal esmentar és el darrer informe publicat per l'IRIE, *El tractament integrat de llengües i l'aprenentatge de les ciències a l'educació secundària obligatòria* (2014), en el qual s'analitzen els efectes que poden tenir els processos d'ensenyament i aprenentatge en anglès de les ciències (biologia, geologia, física i química) en l'ESO a les Illes Balears. El treball revisa la competència en comunicació lingüística de l'alumnat, per una banda, i recull les aportacions de diferents experts en didàctica de les ciències, per l'altra. Després d'una anàlisi seriosa i ben documentada, els autors clouen el seu treball indicant que són necessàries una sèrie de condicions per a poder introduir l'anglès com a llengua de comunicació en una classe de ciències en l'ESO. De manera molt resumida, s'adjunten tot seguit algunes de les conclusions, la majoria d'elles aplicables a qualsevol matèria:

— Es necessita una competència suficient en la llengua vehicular perquè sigui possible assolir els objectius propis de les assignatures.

— L'ús de l'anglès com a llengua de comunicació en àrees o matèries no lingüístiques no pot reduir, en cap cas, la qualitat dels aprenentatges i, en la situació actual, d'acord amb les dades recollides, no és convenient implantar aquest idioma a l'aula.

— Cal comptar amb el professorat idoni i amb un alumnat que tenguí una competència lingüística consolidada en anglès. És recomanable que el professorat tenguí un domini suficient de l'anglès (com a mínim el nivell C1, segons els experts) i els recursos didàctics necessaris.

— La introducció d'un idioma estranger com a llengua vehicular és del tot incoherent amb les actuals retallades, tant pel que fa a recursos humans com pel que fa a recursos materials.

— Les dades, constatades, indiquen que un elevat nombre de l'alumnat d'ESO no té prou competència lingüística en anglès, per la qual cosa el més recomanable seria reforçar-ne l'aprenentatge, i, en qualsevol cas, tota mesura s'hauria de planificar adequadament.

— L'ús de l'anglès en l'ensenyament de les ciències a l'ESO, com a llengua vehicular, s'hauria d'implementar després d'haver-se introduït en etapes anteriors, d'acord amb els recursos disponibles, i comptant amb el vistiplau de les famílies.

— Finalment, el document exposa que l'ensenyament de qualsevol llengua estrangera no pot anar mai en detriment de la llengua pròpia d'un territori (Catalán *et al.*, 2014, p. 16-17).¹⁵

4. REFLEXIONS FINALS

Com hem comentat en un altre context (Vallespir i Morey, 2013), és evident que el Govern posa l'accent en el tema de la llengua, però el conjunt de mesures educatives adoptades posa en evidència que els seus interessos van més enllà del TIL i que la qüestió lingüística no és més que la punta de l'iceberg d'una política assimiladora i de menyspreu cap a un model d'educació crític i un tipus d'escola pública i de qualitat, situada en un context cultural específic.

En aquesta línia, la d'afavorir i potenciar un model educatiu uniforme, que ignori les diferències culturals i adaptat a les exigències del poder establert, cal esmentar altres mesures del Govern de les Illes Balears, com són la Llei de símbols i el Decret de convivència, que els partits de l'oposició i els sindicats consideren inconstitucionals perquè atempten contra la llibertat d'expressió i la llibertat de càtedra. A escala estatal, el Govern està en mans del mateix partit polític, el Partit Popular, el qual també aprovà una llei —la LOMCE— la filosofia de la qual coincideix amb el que s'acaba d'indicar: afavo-

15. <http://www.recercaeducativa.org>.

rir l'escola catòlica i privada i retallar els recursos de la pública, a més de limitar les llibertats i anul·lar les diferències culturals i lingüístiques.

Mentre es tancava la redacció d'aquest article, s'han produït uns fets de summa importància amb relació al tema que ens ocupa: el TSJIB, per unanimitat, ha publicat tres sentències que anul·len el decret del TIL, sobre la base d'una sèrie de defectes de forma que invaliden la norma, i a continuació ha declarat la suspensió cautelar del decret que en regulava l'aplicació. Així mateix, s'hi ha d'afegir el cessament de la consellera Juana María Camps i el nomenament de la seva substituta, Núria Riera, la tercera persona al capdavant de la Conselleria d'Educació d'aquesta legislatura.

Les declaracions i els comunicats dels diferents col·lectius no s'han fet esperar. L'Assemblea de Docents i la UIB, per posar-ne dos exemples, després de realitzar una valoració positiva de la sentència, perquè es reforcen bona part de les tesis defensades sobre el TIL, insisteixen en la necessitat de reprendre el diàleg i procurar el màxim consens, com més prest millor.

En qualsevol cas, el que resta ben evident és que aquestes sentències suposen una clara desautorització d'un dels projectes emblemàtics de l'actual Govern de la CAIB. Totes coincideixen a evidenciar la vulneració de normes bàsiques com l'Estatut d'autonomia o la Llei de normalització lingüística i el fet que s'obvia la consulta obligada a la UIB.

La conclusió és prou evident: el Govern actual queda totalment deslegitimant pels tribunals per a exigir l'aplicació del TIL a les aules. A més a més, es qüestiona l'objectiu últim d'aquesta mesura, que no és altre, ja s'ha indicat amb anterioritat, que la reducció de la presència de la llengua catalana a les aules i minvar l'autonomia i la capacitat de decisió dels consells escolars. Cal tenir en compte, a més, que aquesta és la cinquena vegada que el TSJIB desautoritza el Govern actual.

Sens dubte, la dinàmica que ara mateix s'observa indica una acceleració dels esdeveniments que impossibiliten preveure el que pot passar a partir de demà, perquè, al nostre entendre, és fàcil que la realitat superi qualsevol previsió.

Globalment, però, s'ha de destacar un aspecte positiu en tot aquest procés, i ha estat el fort impuls que s'ha donat a la participació ciutadana i el ressorgiment de moltes entitats i institucions democràtiques, endormissades durant molts d'anys, massa temps, i que s'han activat davant les decisions del Govern vigent. Queda demostrat, una vegada més, que una acció unitària i ben coordinada facilita la consecució d'un objectiu comú.

Bibliografia

- ASSEMBLEA DE DOCENTS (2013a). *Una petita explicació* [en línia]. <<https://docs.google.com/file/d/0B2QIlvh64MIFZm5lSGRuZ090ek0/edit>>.
- (2013b). *Reivindicacions* [en línia]. <<http://assembleadocentsib.blogspot.com.es/2013/09/plataforma-reinvidicativa-de.html>>.
- CATALÁN, Albert [et al.] (2014). *El tractament integrat de llengües i l'aprenentatge de les ciències a l'educació secundària obligatòria* [en línia]. Palma: IRIE. <<http://www.recercaeducativa.org/>>.
- FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE PARES D'ALUMNES MALLORCA (2013). *Vaga indefinida* [en línia]. <<http://www.fapamallorca.org/vaga2013/>>.
- GUERRERO, Marcel·lí (2014). *Els tentacles de les tenebres: Un govern contra l'escola*. Palma: Lleonard Muntaner.
- JUNTA DE GOVERN DE LA UIB (2013). *Declaració sobre el Sistema Integrat de Llengües* [en línia]. <<http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Declaracio-sobre-el-sistema-de-Tractament-Integrat.cid303815>>.
- MORLÀ, Teresa (2013). «Cronologia del conflicte educatiu en las Balears». A: *Anuari del conflicte social 2013*. Barcelona: Universitat de Barcelona, p. 846-854.
- PLATAFORMA CRIDA (2013). *Manifest* [en línia]. <<http://plataformacrida.blogspot.com/p/manifest-de-la-plataforma-crida-per-una.html>>.
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS. FACULTAT D'EDUCACIÓ (2013). *Comunicat de la Junta de la Facultat d'Educació en relació al tractament integrat de llengües (TIL)* [en línia]. <<http://feducacio.uib.cat/Novetats/Comunicat-de-la-Junta-de-Facultat-dEducacio-en.cid306339>>.
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS. FACULTAT D'EDUCACIÓ. DEPARTAMENT DE FILOGIA ESPANYOLA, MODERNA I CLÀSSICA (2013). *Comunicat del Consell de Departament de Filologia Espanyola, Moderna i Clàssica en relació amb el tractament integrat de llengües (TIL)* [en línia]. <<http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Comunicat-del-Consell-de-Departament-de-Filologia.cid306169>>.
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS. FACULTAT D'EDUCACIÓ. DEPARTAMENT DE FILOSOFIA I TREBALL SOCIAL (2013). *Comunicat del Consell del Departament de Filosofia i Treball Social en relació al TIL i a la política educativa* [en línia]. <http://dfts.uib.cat/digitalAssets/248/248374_decl_til.pdf>.
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS. FACULTAT D'EDUCACIÓ. DEPARTAMENT DE PEDAGOGIA APLICADA I PSICOLOGIA DE L'EDUCACIÓ (2013a). *Comunicat del Departament de PAPE de la UIB sobre la vaga de docents de les Illes Balears* [en línia]. <<http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Comunicat-del-Departament-de-Pedagogia-Aplicada-i.cid304390>>.
- (2013b). «Sobre el model lingüístic de les Illes Balears». *Dossier d'Actualitat*, núm. 2 [en línia]. <<http://pape.uib.es/sites/default/files/dossier-d-actualitat-num-2-op.pdf>>.
- VALLESPÍR, Jordi; MOREY, Mercè (2013). «El resurgir del asimilacionismo cultural. El caso del Decreto sobre el Tratamiento Integrado de Lenguas (TIL) del Gobierno de las Illes Balears». Conferència internacional «(Re)constructing Latinity: National and Transnational Identities of Romance Cultures. Interdisciplinary and Transdisciplinary Approaches» (Sibiu, novembre).
- XARXA LLUÍS VIVES (2013). *Manifest sobre el TIL* [en línia]. <<http://www.uib.cat/noticies/Arxiu/Comunicat-de-la-Xarxa-Vives-sobre-el-sistema-de.cid305819>>.